

Решение № 12/2000 г.
госп. - Л. П. Тодоров
На ср. - 19.09.2000 г.
Н. 07/2000 г.

15
13.07.2000

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
гр. София

ИСКАНЕ

от група народни представители за обявяване
противоконституционността на § 4; § 6 и § 11 (ДВ, бр. 51/23.06.2000 г.)
от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс

По чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4 от
Конституцията

ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Според чл. 4, ал. 1 от Конституцията "Република България е правова държава". Принципът на законността е основополагащ в устройството на съвременната държава. В преамбюла на Конституцията също се посочва, че стремежът е да се създаде "демократична, правова и социална държава".

Конституционните принципи на демократичност, законност и на правовата държава трябва да намерят своето проявление и в наказателното право. В разглежданата област това означава, че **не всяко човешко деяние може да бъде обявено за престъпление, а само това, което е с висока степен на обществена опасност.** Деянието, което е обявено за престъпление, трябва да бъде ясно индивидуализирано от обективна и субективна му страна, да бъдат посочени всички елементи на престъплението (чл. 9 НК).

В противоречие на тези конституционни принципи са § 4, § 6 и § 11 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс.

1. **С § 4 от ЗИДНК се създава нов чл. 254а, който гласи:** "(1) Длъжностното лице, което в нарушение на бюджетен закон или подзаконов акт по прилагането му се разпореди с бюджетни средства или със средства с целево предназначение не

по предназначението им, се наказва с лишаване от свобода до три години и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6. (2) Ако от деянието по ал. 1 са настъпили вредни последици за държавата или общината, наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6. (3) В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е глоба в размер 10 на сто от неправомерно разходваните средства, налагана по административен ред. (4) В случаите по ал. 1 и 3 деецът не се наказва, ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд противозаконният разпоредителен акт бъде отменен и неправомерно разходваните средства бъдат възстановени изцяло. Тази разпоредба не се прилага повторно.”

Текстът е противоконституционен, защото: **а)** не е посочена субективната страна на деянието, не е ясна формата на вината. Едно “нарушение на бюджетен закон или подзаконов акт”, може да се дължи на незнания, на грешка или небрежност и да не е в резултат на пряк умисъл; **б)** издига се в престъпление “нарушение” на “**подзаконов акт**”, т.е. и на **индивидуален административен акт** (заповед, разпореждане); **в)** не е посочено има ли разлика и ако има каква е между “бюджетни средства” и “средства с целево предназначение. Тези формулировки не са съобразени с финансовата и бюджетната наука; **г)** не е посочен кръга на **длъжностните лица**, които ще носят наказателна отговорност по чл. 254а НК. Това е така, защото в едно ведомство за изразходването на такива средства е необходимо разпореждането (подписването на документите), не само на ръководителя на ведомството, но и на гл.счетоводител, касиера и др. “длъжностни лица”; **д)** от тълкуването на основния текст (чл. 254а, ал. 1 НК) се извлича извода, че от това “нарушение” не настъпват никакви вреди за държавата, общината или гражданите (с аргумент от ал. 2, която е “квалифициран състав”; **е)** нарушението “на бюджетен закон или подзаконов акт” не е в такава степен **обществено опасно**, че да бъде въздигнато в престъпление. **То може да бъде финансово или друго административно нарушение, но не и престъпление.**

Оттук изводът, че § 4 от ЗИДНК, с който се създава новия чл. 254а НК е в противоречие с конституционните принципи за “демократична, правова и социална държава” и с чл. 4, ал.1 от Конституцията.

Този текст очевидно е насочен предимно срещу кметовете на общините. Това беше заявено публично от вносителя на законопроекта и е отразено в

стенографските протоколи на НС. При този бюджетен дефицит на всички общини, да се издига всяко нарушение в престъпление, даже и на "подзаконов акт", прави de facto почти всички кметове престъпници. Това е в противоречие с конституционните принципи на демократичност и утвърждаване на местното самоуправление (чл. 141, ал. 1 от К).

В разглежданата посока чл. 254а НК е в противоречие с чл. 4, т. 4 и чл. 9 от Европейската харта за местно самоуправление (обн. ДВ, бр 46 от 2000 г.). Следователно тази наказателна правна норма не само е противоконституционна, но не е в съответствие с международните договори, по които България е страна (чл. 149, ал. 1, т. 4 във връзка с чл. 5, ал. 4 К).

2. С § 6 ЗИДНК се създава нов чл. 259а със следното съдържание: "(1) Длъжностно лице, което разреши изплащането на възнаграждения, без да са внесени всички дължими задължителни осигурителни вноски, ако невнесеното е в големи размери, се наказва с лишаване от свобода до три години. (2) В случаите по ал. 1 деецът не се наказва, ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд изпълни изцяло задължението си заедно с дължимите лихви."

Този текст е противоконституционен, защото: **а)** задължителните осигурителни вноски по своята правна природа са едно облигационно задължение на работодателя към НОИ в полза на трето лице (работник или служител). Работодателят обаче има и друго основно задължение към работника (служителя) - да му заплати възнаграждение за положения от него труд. Правото на труд е конституционно право, което включва поне "минимално трудово възнаграждение и на заплащане, съответстващо на извършената работа" (чл. 41, ал. 5 Конституция). Този конституционен принцип е развит в Кодекса на труда. В Конвенция № 95 за закрила на работната заплата от 1949 г. (ДВ, бр. 37 от 1997 г.), основното, главно задължение на работодателя е заплащането на трудовото възнаграждение (чл. 1, 2 е 3), а "трудещите се трябва да имат положение на привилегировани кредитори по отношение на заплатите" (чл. 11). С чл. 259а НК се въздига в престъпление невнасянето на осигурителните вноски, което е едно "вторично" облигационно-финансово задължение, произтичащо от основното задължение на работодателя да заплати първо заплатата на работника (служителя); **б)** без да отричаме

необходимостта от строга финансова дисциплина, включително и заплащането на задължителните осигурителни вноски, трябва обаче да се има предвид днешното реално състояние на стопанските субекти. Болшинството от тях поради обективни причини изпитват изключителни финансови затруднения, които ги принуждават в определени периоди да заплащат “авансово” част от възнагражденията на работниците за да могат те и техните семейства да преживеят. При вътрешната задължнялост на стопанските субекти, това е повсеместна практика. Когато постъпят финансовите ресурси, тогава работодателят “уравнява” заплатите на работниците и внася осигурителните вноски. Сега с новоприетия чл. 259а НК тази обективна даденост се въздига в престъпление. А за тази обективна даденост носи отговорност държавата, защото не е създала необходимите условия на всеки свой гражданин да упражни своето конституционно право на труд, а на стопанските субекти нормално да развиват своята дейност (чл. 19 и 48 от Конституцията); **в)** вчл. 259 а НК не са определени ясно субективната и обективната страна на престъплението. Не се определя кръга на “дължностните лица” (от ръководителя до касиера), какво означава “заплащане на възнаграждения” и включва ли това аванса, който получават работниците и служителите; какво означава “внесени всички дължими задължителни осигурителни вноски” - за конкретния работник или за всички работници и служители, полагащи труд по трудови и граждански договори от системата на ЮЛ?; **г)** ал. 2 на чл. 259а НК води към абсурда, че един работодател може умишлено, при наличие на финансови средства да не заплаща десетки пъти осигурителните вноски и делото да се прекратява, ако изпълни задължението си “до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд”. Едно деяние е престъпление или не е престъпление. Недопустимо е, когато десетки пъти се извършва едно престъпление (според чл. 259а, ал. 1 НК), с последващо действие винаги то да се “декриминализира” (чл. 259а, ал. 2 НК). Това показва, че самото деяние не е **обществено опасно** в степен да бъде въздигнато в престъпление.

Следователно § 6 ЗИДНК, с който се създава чл. 259 НК противоречи на конституционните принципи на демократичната и правовата държава, на чл. 4, ал. 1 К и чл. 48 К, както и на Конвенция № 95/49 г. за закрила на работната заплата.

3. С § 11 ЗИДНК се изменя чл. 307 НК със следното съдържание: “Който преднамерено създава обстановка или условия, за да предизвика предлагане,

даване или получаване на подкуп с цел да навреди на онзи, който даде или приеме подкупа, се наказва за провокация към подкуп с лишаване от свобода до три години.”

От наше гледище провокацията към подкупа трябва да бъде наказуемо деяние. Поставя се обаче въпроса при сегашната правна уредба за оперативно-следствените действия, които се извършват от компетентните държавни органи за доказване на престъплението “подкуп” (прим. белязане на банкноти, създаване на оперативна обстановка за даването и получаването на подкупа и т.н.). От тълкуването на текста може да се направи извода, че под хипотезата на чл. 307 НК може да попаднат и действията на длъжностните лица, разследващи престъплението “подкуп”. От тази гледна точка чл. 307 НК не е прецизен и е в противоречие с конституционния принцип на правотата държава. Въпросът с разкриването и доказването на престъплението “подкуп” е въпрос на процесуалното право. Последните изменения на НПК дават изключително големи възможности на органите, които доказват престъпленията. Проблемът на процесуалното право се прехвърля в материалното наказателно право. От тази гледна точка чл. 307 НК е противоконституционна.

Господа конституционни съдии,

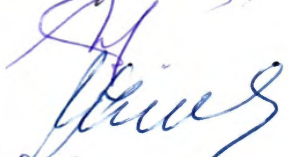
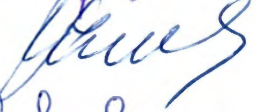

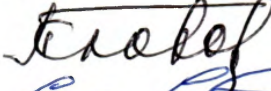

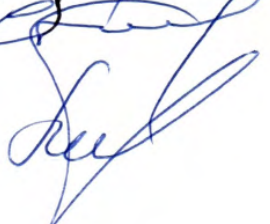
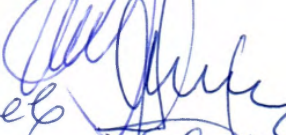
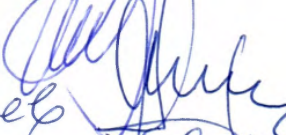

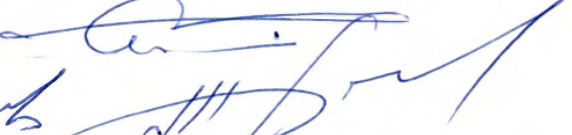
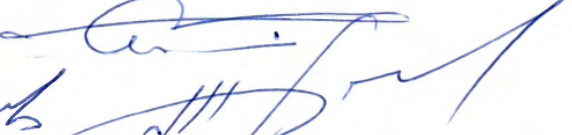
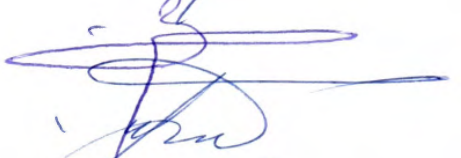
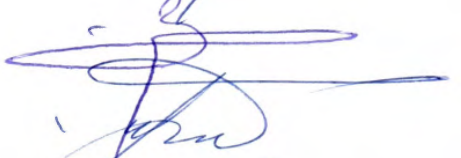
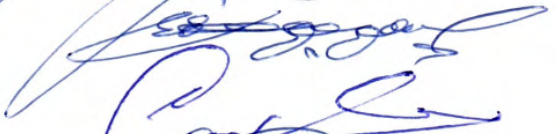

На основание чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4 от Конституцията, молим да обявите за противоконституционни и несъответстващи с международните договори § 4 (чл. 254а), § 6 (чл. 259а) и § 11 (чл. 307) от ЗИДНК.

Предлагаме да бъдат конституирани като заинтересовани лица Министерски съвет, Министерство на правосъдието, Сдружението на общините, Съюз на работодателите в България, София 1202, ул. “Индуриална” № 11, Националният осигурителен институт, парламентарните групи в 38-то Народно събрание.

11 юли 2000 г.

Народни представители:

1. Пловен Кориезов - П. Кориев
 2. Грета Уланова - Грета
 3. Десисла Десисла - Десисла
 4. Иванчо Иосифов - Иванчо
 5. Драгомир Драгомир - Драгомир

- 6. Андрей Иванов
- 7. Иван Георгиев
- 8. Андрей Александров
- 9. Елена Александрова
- 10. Пламен Славов
- 11. Стефан Стоилов
- 12. Мелена Ангелова
- 13. Иван Иванов
- 14. Петър Михайлов
- 15. Кенчо Маринков
- 16. Иван Димитров
- 17. Димитър Димитров
- 18. Иван Иванов
- 19. Елена Александрова
- 20. Мария Иванова
- 21. Андрей Александров
- 22. Никола Кочев
- 23. Иван К. Иванов
- 24. Ангелин Лозанов
- 25. Иван Зензов
- 26. Тодор Костадинов
- 27. Георги Босилов
- 28. Зорко Зорев
- 29. Имя Баткич
- 30. Иван Борисов
- 31. Стефан Калеев
- 32. Елена Димитрова
- 33. Атанас Георгиев

- 34. Бойко Велков - FB
- 35. Георги Карабашев - B
- 36. Георги Пурински - G
- 37. Велко ВМ Каролов - VM
- 38. Радми Нв. Такоров - R
- 39. Иван Жеков - I
- 40. Иван Давел - I
- 41. Георги Мухайков - G
- 42. Иван Н. Иванов - I
- 43. Петър Зв. Димитров - P
- 44. Дорка С. Доркава - D
- 45. Франас Митресков - F
- 46. Джордан Александров - J
- 47. Ганка Д. Величкова - G
- 48. Евгени Кериков - E
- 49. Абонас Банапред - A
- 50. Рузен Стоков - R